

Kapitola osmá

Capri

Capri jsme navštívily před dvěma lety. Nastoupily jsme na loď Giuseppa Miciho, brzy ráno, když šedé moře omývalo písečné pláže. Vyšlo slunce, obloha se vyčistila a hladina moře byla klidná jako sklo. Zafoukal scirocco a ukázal všem, kteří jej zažili na pevnině, jaké to je, když fouká na moři, na lodi se čtyřmi vesly. Scirocco je jižní vítr a zhouba veškeré práce, námahy, veselí a dobré nálady vůbec. Jestli se vám na moři dělá špatně, máte se na co těšit, a jestli se na moři bojíte, strávíte plavbu vleže na dně loďky. Zažít scirocco na moři je něco tak hrozného, že by většina lidí dala přednost běžné bouři; alespoň hovoříme-li o pocitech. Jakmile jsme vyjeli na moře, padla na nás melancholická nálada. Pomyšlení na plavbu na Capri nebo kamkoliv jinam bylo takřka nesnesitelné a jediné, co nás zajímalo, bylo, jak se dostaneme domů a do bezpečí. Marně jsme se pokoušeli doplout na Capri, marně se jeho skalnatý vrcholek blyštil v ranním slunci, marně se mořské vlny tříštily o jeho romantické břehy - veškerá snaha skončila naprostým vyčerpáním ducha.

Přesto všechno je Capri úžasný malý ostrov. Tvoří jej strmý skalní masiv, který zcela nečekaně vystupuje z moře a připomíná miniaturní Gibraltar - na rozdíl od skutečného Gibraltaru se ho však Francouzům za Muratovy vlády podařilo Angličanům sebrat. Salicettiho zpráva, v níž svému králi vzkazuje

„Jsou tam, ale nechápu, jak se tam dostali“, ale zní bláznivě jen do chvíle, než sami zažijete stejný vítr a uvidíte ty samé nepřístupné skály jako my. S ostrovem se však pojí jméno ještě jedné osobnosti. Žil zde Tiberius; a prý tu i zemřel, ale to není pravda. Byl zadušen v Baii.

Starý orel ale dobře věděl, kde si má postavit hnízdo. Nepřístupné, divoké, a přitom čarokrásné Capri se pro jeho účely ukázalo jako naprosto ideální. Navždy opustil Řím – zakázal komukoliv, aby jej následoval, a v doprovodu několika vojáků se toulal po Kampánii a marně hledal dostatečně bezpečné místo. Nakonec si vzpomněl na osamělý ostrov uprostřed moře, opevněný a střežený samotnou přírodou – skálu, k níž se ani ten nejlstivější nepřítel nedokáže přiblížit neozbrojen, osamělé útočiště chráněné před severním větrem a občerstvované mořským vánkem, a přitom příjemné jako zahrada. Právě na tomto ostrově si vybudoval dvanáctero paláců, v nichž ukryl krutost a úpadek svého stáří před nenávisť světa a pomstou všech, jimž ublížil.

Násilná smrt, před kterou se snažil ukrýt, jej však přemohla; pohrdání a hanba, již se snažil navěky skrýt, jsou vepsány na stránkách mstivých dějin. A i po tolika letech si v souvislosti s Capri jako první vybavíme pocit znechucení. Víme, že zde žil, že zde připravoval své rozsudky smrti a že právě zde shazoval do moře své oběti, jejichž těla pak moře vyplavilo na pobřeží Baie; a jakkoliv krásné jsou strmé skály Capri vystupující z modrých vod – spanilé, leč poněkud příkré, stejně jako jejich silueta oproti modré obloze – nelze zapomenout, jak ukrutnými činy byl ostrov poskvrněn.

Vedle starověkých památek však Capri naštěstí nabízí i jiné zajímavosti. Skrývá se zde jedna z nejpůsobivějších pozoruhodností celé Itálie – Grotta Azzurra.

K naší lodi přirazila menší loďka s opáleným veslařem. Drželi jsme se blízko strmých útesů ve stínu mohutných kamenů, na které bez ustání narážely mořské vlny, modré a tmavé jako indigo, a pohrávaly si s naší loďkou. Voda byla tak čistá

a průhledná, že jsme pod hladinou viděli rudé plody moře – rudé jako korály – přichycené na skále. Celé místo ovšem vypadalo velmi nebezpečně a také nebezpečné bylo. Člověk si tu snadno představil proradné mořské panny, nečekané bouře, hrůzostrašné vraky lodí a ztracené poklady; a kdyby nám byl Giuseppe řekl: „Signore, potápěči tu pátrají pod hladinou po perlách nevyčísitelné ceny a támhle za tím kamenem se před dvěma sty lety potopila španělská galeona – vracela se z Nového světa s nákladem perských diamantů a mexického zlata! Čas od času ho tu rybáři pěkný kus vyloví!“ myslím, že bychom mu bezezbytku uvěřily. Ale Giuseppe je smutný, pravdomluvný vdovec se třemi dcerami a nic z toho neřekl.

Konečně jsme dorazili k nízkému otvoru v útesu. Nastoupili jsme do menší loďky, sehnuli hlavy a položili si je na kolena. Když jsme se znovu podívali nahoru, už jsme nebyli na denním světle – doslova jsme se vznášeli v azuru. Vpluli jsme do modrého stínu jeskyně. Tu barvu nelze popsat slovy; nelze ji ani namalovat. Vše, co jsme kolem sebe viděli, byla modrá kamenná stěna a strop, moře a vzduch kolem nás; ale nebyla to modř italského nebe, co prostupovalo světlem jeskyně. Vše kolem jsme viděli naprosto zřetelně, přestože nás obklopoval bezslunečný, mlžný azurový éter.

Hovořit o barvě je jediný způsob, jak tuto jeskyni popsat. Mimo to se jedná o středně velkou jeskyni se stalaktity visícími ze stropu, do níž vtéká moře. S výjimkou bílého oblouku, pod nímž jste propluli, vás obklopuje čistá modř. Uvnitř není nic než skála a opravdový modrý korál rostoucí pod hladinou; a pak jeskyně předvede další kouzelný trik a vše, co se ocitne ve vodě, počínaje veslem až po vaši ruku, se rozzáří barvou bílou jako stříbro.

Za klidného moře je návštěva jeskyně bezpečná a snadná, ale když vlny narážejí na klenutý vstup, nikdo se dovnitř nedostane. Za nebezpečné lze považovat celé pobřeží Capri, ale toto místo obzvlášť. Neopatrné cestovatele, kteří dovolili své zvědavosti zvítězit nad strachem, a navzdory všem zákazům

se do tohoto svatostánku pokusili vniknout za špatného počasí, zahnaly zuřící vlny, a byli rádi, že vyvázli životem. Místní vypráví napůl tragický a napůl komický příběh jistého gentlemana, který sice snadno vplul do jeskyně, ale zatímco si ji prohlížel, počasí venku se zhoršilo natolik, že se nemohl dostat ven. Zůstal tu uvězněn celé tři dny a kvůli rozbouřeným vlnám zaplavujícím vchod do jeskyně s ním téměř nebylo možné komunikovat. Záchranářům nezbylo než hodit do vody u jeskyně pecen chleba a nechat vodní proud, aby jej zanesl dovnitř. Jeskyně se tak nešťastníkovi stala ložem, domovem i útočištěm, dokud vlny konečně neustoupily a nepropustily jej na svobodu.

Grotto jsme si bedlivě prohlédly a byly jsme spokojeny. Sotva jsme vypluly ven, ukázal scirocco znovu svou sílu. Oslíci na pláži ani rozvaliny císařského paláce na vrcholku pyšného útesu nás najednou nelákaly. Nezajímalo nás nic – nic jiného než dostat se odtud co nejrychleji pryč a vrátit se zpátky do Sorrenta. A jak jsme řekly, tak jsme udělaly: odpluly jsme z Capri přímo a bez zastávky.

Mezi našimi veslaři seděl i silný pohledný chlapec, mohlo mu být tak čtrnáct let; s překvapením jsem si všimla, že pláče. Trochu jsem ale tušila proč; měl snad hlad?

„Ale ne, vůbec ne,“ odpověděl a tvářil se zkroušeně.

Jak jsme se blížili k Sorrentu, začal se trávit trochu veseleji, a když jsme přistáli u břehu, měl takovou radost, že už ji nedokázal skrýt. Později jsem přitlačila na Giuseppeho a zjistila, co za tím bylo.

Chudák kluk umíral hladem. Ani jeden ze čtyř veslařů na lodi ten den nesnědl ani kousek chleba a nevypil ani kapku vody, a když jsme konečně dopluli do Sorrenta, bylo už notně po poledni. Na zdrženlivost a trpělivost obyvatel jižní části italského poloostrova jsme nebyly připraveny. Vůbec nás nenapadlo, že tito muži se před tím, než na celý den odešli do těžké práce, pořádně nenasnídali; stejně tak by nás v životě nenapadlo, že by se nás neodvážili požádat o pětiminutovou zastávku na Capri, aby si mohli sehnat něco k snědku. Ale něco takového jim

vůbec nepřišlo na mysl, byli jsme cizinci; a i když lidé z jihu Itálie cizince občas okradou, stále zůstávají jejich otroky.

Když jsme se vrátily do Anglie, neustále jsme slýchaly podivuhodné příběhy o kráse Capri; daly jsme si slib, že jestli se někdy na jih Itálie vrátíme, určitě tento malý ráj navštívíme. Tento slib jsme splnily jen před několika málo dny.

Přestalo pršet, nebe bylo klidné, slunce krásně svítilo: ideální čas na oslíky a výlety po pamětihodnostech. Projely jsme Massou a zamířily do Santa Maria della Neve. Ze Sorrenta bohužel není na Capri vidět, ale ze sousední vsi jménem Massa už ano a asi nejlepší výhled na ostrov je ze zahrady kolem budovy telegrafu. I toto místo jsme navštívily už před dvěma roky: mladá žena nám nabídla růže a živý obraz venkovské zahrady, již jsme projížděly, mi utkvěl v mysli.

Sotva náš oslař otevřel dveře, objevila se ta samá mladá žena. Uviděla nás a odběhla k růžovému keři; z novorozence mezitím vyrostlo malé plavovlasé děcko, které se jí drželo za sukni, ale na ní samotné se čas nijak nepodepsal. Hnědý dům, starodávná zeď z jedné strany zčernalá kouřem – očividně se zde nacházelo ohniště – i růžová zahrada vypadaly stejně, jako bychom se tu zastavily včera.

Vystoupily jsme z vozu a vyšplhaly na holé kamenité návrší. Okolo ležely poházené větvičky myrty – šťastná to zem, kde se topí myrtou a kde se kuchyň nachází mimo dům!

Pod námi se rozprostíralo honosné moře obklopené líbeznými kopci a na obzoru se vznášelo Capri. Tuto vyhlídku si oblíbili malíři a není se co divit, neboť v sobě snoubí vznešenost a smělost. Chvíli jsme se kochaly a pak se vydaly dál po úzké cestě přes Mentichio, jedno z nejkrásnějších míst v okolí Sorrenta. Když jsme dorazily ke kapli Santa Maria della Neve, den se chýlil ke konci.

Jméno této osamělé kapličky znamená kaple Panny Marie Sněžné. Okolo není ani dům nebo strom, a tak tu na bezútesném vrcholku hory stojí úplně osamocená. Okolní vesnice a domy jsou sice v dohledu, ale celé místo působí velmi

osamělým dojmem. Neplodné a spálené sluncem, bez přestání bičované bezútešnými a nemilosrdnými větry, s výhledem na dva vznešené neapolské zálivy a Salerno zanechá v člověku pocity, jež by na jiných, třeba i krásnějších místech nikdy nezažil. Neapolský záliv vidíme každý den, ale ve výhledu na Sorrentský záliv nám brání hory obklopující Sorrento. Za horami se skrývají i Amalfi a Salerno, ale v dáli, u mlžné pláže nejvzdálenějších hor, jsme zahlédly načervenalé tečky a shodly se, že to musí být chrámy v Paestu. Náš ciuciaro se nás marně snažil přesvědčit, že se mýlíme; náš vlastní názor se nám zalíbil natolik, že jsme si jej nenechaly vymluvit.

Druhý den jsme se vydaly do Camaldoli, opuštěného fran-tiškánského kláštera zářícího jako bílý dům na vrcholu jedné z hor, kterou denně vidáme z okna naší vily. Projely jsme širokým Arolským údolím, kde nám stará žebračka rozměnila peníze, a pokračovaly přes město Arola, kde jsem spatřila dívku, stojící ve dveřích domu s rukou opřenou pod hlavou jako nějaký antický myslitel; přes kaštanový háj, kde se pásly krávy a děti sbíraly spadané kaštiny a kde jsme potkaly další žebračku s pitoreskními náušnicemi – jednou růžovou a druhou modrou –, až jsme konečně dorazily do Camaldoli. Tam na nás čekala zahrada plná rozkvetlých růží a okouzující terasa s výhledem na líbeznou krajinu a dvě moře.

Capri sice nebylo vidět celé, ale jeho skalnaté vrcholky vstupovaly nad Sorrentský mys. Moře bylo modré a klidné, západní vítr mírně vál; den jako stvořený pro plavbu na středomořský ostrov, prohlídku modré jeskyně a výstup na kamenité útesy. Shodly jsme se, že o tom budeme uvažovat, ale bylo nám souzeno něco víc.

Chvíli poté, co jsme se vrátily, se objevil Giuseppe Mici. Ces-toval po pobřeží směrem na sever, kde mu jistá dáma v nouzi svěřila k prodeji rodinou starožitnost. Rozbalil kapesník a uká-zal nám přehoz z červeného hedvábí obroubený zlatou a stříbrnou krajkou, který by se mi, nebýt dvou drobností, velmi líbil. V hedvábné látce zely dvě kulaté díry a zlato a stříbro z nití už

dávno zmizelo. To jsme také sdělily Giuseppemu, ale ten stále trval na tom, že přehoz má cenu jako starožitnost, a tak jsme raději změnilly téma a zeptaly jsme se, jestli je vhodné počásí k výletu na Capri. Odpověď zněla: vynikající. Takže zítra vyrazíme, řekly jsme. A protože se nám nechtělo jet samotným, vzaly jsme s sebou i Carmelu, které to maminka po dlouhém váhání nakonec dovolila.

Péče, s jakou jsou Italky střeženy, je až úsměvná. Máme šedovlasou služebnou, která žije v domě svého bratra - služebnictvo tu jen zřídka spí mimo svůj vlastní domov - a on ji sleduje s takřka tureckou žárlivostí. U nás jí dovolil pracovat jen proto, že v naší domácnosti nejsou žádní muži, jejichž přítomnost by mohla vrhnout stín pochybností na její dobré jméno; protože Maria, jak nám první den sama řekla, nemá matky ani otce a je nesmělá sirota. V životě nevytáhla paty ze Sorrenta, jen jednou tajně navštívila Castellamare, a kdyby to její bratr zjistil, takové porušení dobrých mravů by jej rozčililo natolik, že by ji určitě zbil. Neapol samozřejmě nikdy nenavštívila a ani ji nenavštíví, alespoň dokud bude naživu její žárlivý bratr. Tím, že jsme směly vzít na výlet, byť na jeden jediný den, jednu z nejkrásnějších dívek z celého Sorrenta, nám tudíž byla prokázána kromobyčejná čest, a Carmela musela slíbit, že se vrátí domů ještě předtím, než na konci dne zazní Ave Maria.

Ještě před odjezdem jsme Carmelině matce daly jasné instrukce, aby na našem každodenním přídělu mléka nechala zhoustnout smetanu do večerního čaje, a jen co jsme odbyly tuto neodkladnou záležitost, prošly jsme zahradou u domu rovnou dolů na pláž. Loď už čekala a ráno bylo jasné a chladné; ano, bylo krásné ráno a Giuseppe sliboval, že stejně krásný bude i zbytek dne.

Zanedlouho jsme minuli Capo di Sorrento i s pohanskými rozvalinami, Massu i s přístavem a otevřel se nám výhled na Capri. Příznivý vítr napjal plachty a dopřál našim čtyřem veslařům chvíli zaslouženého odpočinku. Moře mohlo být klidnější a plavba pohodlnější, ale Capri je od Sorrenta vzdálené

jen pouhé dvě a půl hodiny. Konečně jsme dopluli ke břehu, zvládli menší obtíže při přistání a bránili se neodbytným nabídkám vylézt na záda asi tuctu oslů, kteří se seběhli na pláži, jakmile se naše loď objevila v dohledu. Giuseppe prohlásil, že jeskyni by bylo lepší navštívit o něco později, takže hledat útočiště zpátky na lodi nepřicházelo v úvahu. Zeptala jsem se, jestli bych mohla dostat židli, a vtom ke mně přistoupila zdvořilá, důvěryhodně vyhlížející žena a zeptala: „Nechtěly byste se posadit v mých pokojích v domě naproti?“ Její nabídku jsme s radostí přijaly. Nebyli jsme ve městě, ale v Marině di Capri a nejbližší hotel se v tu chvíli zdál až příliš daleko.

Dům měl dvě poschodí, první se zastřešenou galerií, druhé s balkónem s železným zábradlím. Vystoupaly jsme po rozbitém kamenném schodišti, prošly několika pokoji, z nichž polovina byla zcela vybydlená; pak jsme vyšly další schodiště a vstoupily do úzké chodby bez střechy. Napravo byly otevřené dveře do pokojů, v nichž děvčata navijela na velké cívky modré hedvábí; nalevo, mírně pod úroveň chodby, bylo vidět do vyprahlé zahrádky s fíkovníkem. Chodba končila malou nevybavenou kuchyní a dveřmi, které před námi zdvořilá, důvěryhodně vyhlížející paní domu, otevřela. Vstoupily jsme do velké místnosti bez oken plné nejrůznějších serepetiček a prošly odtud do další, na italské poměry přímo luxusní místnosti. V podobném pokoji jsem ještě nebyla a dost mě to zarazilo. Okno se otvíralo na balkón s výhledem na celou pláž. Ale byly tu i další výhody. Vedle prostorné postele stál malý toaletní stolek a prádelník s malým skleníkem, který ukrýval voskovou postavičku Ježíška oděného do bílého saténu s voničkou z umělých květů u nohou; stolek i prádelník byly z ořechového dřeva a pokrývaly je koberce; v pokoji jsem dále napočítala přesně čtyři čistá proutěná křesla. Jako by to nestačilo, na vybělých zdech pokoje viselo osmnáct obrazů světců v černých rámech.

Když jsme si odpočinuly, ukázalo se, že naše ušlechtilá hostitelka jménem Pascarilla vlastní oslíky, která jsme si přirozeně

pronajaly na cestu k ruinám Tiberiova paláce; obtíž však byla v tom, jak na ně nasednout. Oslíci na Capri totiž žijí pod ochrannou zákonů místního společenství. Patří několika ženám, které se zavázaly mezi sebou nesoutěžit, nestavět jednoho oslíka nad druhého a lákat prozíravé cestovatele, kteří by si mysleli, že ušetří nějaký ten carlino. Když Pascarilliny sestry přišly na podvod, jehož se na nich dopustila, jejich zloba neznala hranic. Tak proto nás zatáhla do svého pokoje a nazvala naši dohodu dohodou v dobré víře? Výrazy, které doléhaly k našim uším, byly příliš hrubé na to, abych se k nim na tomto místě vracela. Pascarillu to ovšem nijak nerozrušilo, a dokonce se ani nesnažila bránit. Jen na mě mrkla levým okem, aby mi ukázala ty správné osly, protože zvířata byla všude kolem a bylo snadné dopustit se osudové chyby, a když se ujistila, že jsme všechny tři v pořádku vyrazily, odešla z pláže a nic nedbala rozčilených nadávek, které ji provázely.

Město Capri leží vysoko v horách. Vší silou se drží na jejich úbočích a padá do údolí; svým tvarem připomíná půlměsíc, což oproti modrému nebi působí poněkud zvláště. Z města jsme viděly jen piazzu, kostelní dveře a ty nejužší a nejspinavější ulice. Projel ho netrvalo dlouho. Ve srovnání se Sorrentem připomíná Capri bezútešnou vyprahlou skálu. Cesta za městem nenabízí nic víc než zahrady s olivovníky a pole plné pichlavých opuncí. Zaujaly mě smělé a vznešené hory, ale nechápala jsem, proč dal pan... přednost tomuto divokému místu před nádherným Sorrentem.

Zbytky Tiberiova paláce se nacházejí na samotném okraji strmého útesu. Jsou zajímavé. Provedl nás po nich opálený vesničan – myslím, že to byl majitel pozemku. Měl smělé inteligentní čelo a sarkastický způsob vyjadřování. Šel před námi a já jsem šeptala Carmele o Tiberiově povaze a činech – o tom, že byl mocný tyran, a že shazoval lidi do moře, které pak odneslo jejich těla až k Baii, a tak podobně.

Carmela byla zděšená, znechuceně se dívala kolem sebe a asi si myslela: „Když to byl tak zlý člověk, co tady vůbec děláme?“